

Hensyn til liv og helse kom først

En masteroppgave fra BI, som omhandler private tannlegers autonomi i møte med koronakrisen, er et av de første forskningsprosjektene etter at krisen rammet norske tannleger.

 ELLEN BEATE DYVI
 PAAL HARALD MORK-KNUTSEN

Tre studenter, en av dem tannlegen Ellen Cathrine Mork-Knutsen i Halden, gjennomførte en kvalitativ intervjuundersøkelse blant ni privatpraktiserende tannleger i litt større praksiser, og med varierende organisasjonsform, og fra ulike steder i Norge. Intervjuene ble gjennomført i slutten av mai, når tannlegene hadde erfart både nedstengningen fra og med 12. mars, og gjenåpningen fra og med 20. april.

Problemstillingen de tok utgangspunkt i er: Hvordan påvirker koronakrisen de private tannlegenes forståelse av profesjonens samfunnsrolle og egen rolle som profesjonsutøver?

Analysen peker i retning av at tannlegene setter klinisk autonomi over økonomisk autonomi. De private tannlegene balanserer mellom fag og forretning, men i den akutte krisehåndteringen ble det økonomiske satt litt til side, heter det i sammendraget til BI-besvarelsen, som nå er planlagt å bearbeides til en vitenskapelig artikkel, med sikte på publisering i Tidende.

Vi har snakket med Ellen Cathrine Mork-Knutsen, om prosjektet og noen av funnene.

– Vi hadde opprinnelig en annen problemstilling, det vil si før koronakrisen rammet oss. Da alt forandret seg 12. mars besluttet vi at vi ville undersøke den nye og helt aktuelle situasjonen. Vi fikk knapt med tid, og kunne fått utsettelse på innleveringen til 1. desember i år. Likevel valgte vi å gjøre oss ferdige i vårsemesteret, forteller Mork-Knutsen, og fortsetter:

Da vi valgte å skrive om tannleger, og landet sto midt i koronakrisen, ble valg av tema enkelt. Samtidig var det utfordrende å finne rett problemstilling og gode hypoteser i en situasjon, og krise, som endret seg gjennom flere faser. Respondentene har vist oss stor tillit – og de har hatt mye på hjertet. Vi har vært nødt å ta noen valg. Og vi håper vi har klart å formidle noen av deres erfaringer på en god måte. Krisen pågår fremdeles, og det er for tidlig å si noe kvalifisert om hva konsekvensene vil bli for den private tannhelsetjenesten på sikt. Her er det mange muligheter for videre forskning, ser vi.

Det er også slik at jeg, som er privatpraktiserende tannlege selv, har stor grad av nærhet til det vi undersøkte. Det kan være en god ting. Og det kan innebære at jeg ikke distanserer meg nok. De to andre, som jeg gjennomførte

Ellen Cathrine Mork-Knutsen og to medstudenter ved BI ombestemte seg brått i mars, og valgte å skrive om tannlegers opplevelse av koronakrisen.

prosjektet sammen med, har helt andre fagbakgrunner. Det er en styrke.

– Ble du, som tannlege, overrasket over noen av funnene?

– Som tannlege var det interessant for meg å oppdage at intervjuobjektene i stor grad tenker likt. Og at jeg kjente meg igjen fra slik jeg har tenkt og handlet, i min praksis. En svakhet ved utvalget, som jeg vil nevne, er at vi ikke fikk med noen nyetablerte tannleger. Dette med tanke på at godt etablerte tannleger ofte har mer å gå på økonomisk, gjerne i form av en buffer, som gjør at konsekvensene av krisen ikke blir så alvorlige som de kan bli for den som ikke har den samme økonomiske ballasten. Vi skulle med andre ord gjerne hatt et bredere utvalg, for å fange opp de som antagelig er hardest rammet av det som skjedde.

– Når det er sagt har vi fanget opp mye av det som var utfordrende ved situasjonen for dem vi snakket med. Tidlig i krisen opplevde mange av dem tap av kontroll, kombinert med stor grad av ansvarsfølelse overfor pasientene og ansatte, og et stort behov for informasjon. En av respondentene opplevde også å ikke få bidra på andre fronter i helsetjenesten, til tross for at vedkommende meldte seg

som helsearbeider som ville ta samfunnsansvar, og gjøre en innsats. Dette understreker kanskje at tannhelsetjenesten ikke ses som en del av det norske helsevesenet, som er noe vi tannleger ofte opplever. Likeledes opplever vi at det er for lite samarbeid mellom offentlig og privat tannhelsetjeneste. Dette er problemstillinger vi berører i oppgaven.

– En annen ting jeg vil fremheve er at tannlegene opplevde at NTF bidro godt, og særlig etter hvert, både til god informasjon, og i form av å jobbe frem, overfor myndighetene, best mulig økonomisk kompensasjon. Et viktig funn er med andre ord at tannlegene opplever at den politiske autonomien til norske privatpraktiserende tannleger ikke er svekket, eller at det er overført makt til andre, eksempelvis Folkehelseinstituttet eller Helsedirektoratet. Et viktig premiss her er at koronasituasjonen er midlertidig, forteller Mork-Knutsen, og legger til at hun opplever stor pågang av pasienter nå. Det er med andre ord ingenting i henne praksis, i Halden, som indikerer at folk flest lar være å få utført tannbehandling som følge av privatøkonomiske konsekvenser av krisen.